

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարսկաստանի համար տարեկան 5 Փր. և կամ 2 րբլ. և 1/2 փր. Թղթգրմ. Ուրիշ ամեն տեղի համար ուր այս րազգրի մուտքը արգելուած է, տարեկան բաժնորդագրինն է 20 Փր., վեցամսեայն 10 Փրանդ և եռամսեայն 5 Փրանդ :

Բաժնեգրինները կանխիկ կը վճարուին և Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ րազգրը զրկելու փոստի ծախքը :

Նամակ և ծրար պէտք է զրկել հետեւեալ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France)

Է ՏԱՐԻ ԹԻՒԻ 20

1891 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 24

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 12 (Հ.Տ.)

ՏԱՐԱԾ

Կը հրատարակուի Դ. Է. Երթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն : Պարտաւոր է վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրներն : Ծանուցումներ կը զրկուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով : Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդղակ կարծէ. 1 գլխագիրը 2 սանդղակ :

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԶԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՅՆԵՐ

Քաղուած կանոնագրէն

« Հայոց Հայրենասիրական Միութեան » նպատակն է աշխատել վարչական բարենորոգումներ մտցունելու թիւրքահայաստանի մէջ, հայ ժողովրդի տեղական պէտքերին համեմատ : Հայ ժողովրդի ցանկութիւնն է իրաւունք ստանալ ազատօրէն ինքզինք կառավարելու որով միայն պիտի կրնան վերնալ այն հարստահարութիւններ որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ դառնալուն պատճառ կը լինին :

« Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն »-ը իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ : Կաշխատի ներքին ոյժ գոյացունել Ազգին մէջ իւր ազատութեան համար, հրատարակութիւններ կանէ, գիտնական կանէ որոց որ պէտք է և ներթափանչու բարոյապէս կը քաշալուէ անոնց որոնք անձնութեամբ թեմա կաշխատին հայրենիքի ազատութեան դործին :

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եղող րազգր, բացի զանազան լուրեր տալէ իբրեւ րազգր, կը հաղորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը տալէ հաղորդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և տարաբնակ հայրերի գրութեան վրայ և կը ծառայէ հայրենասիրական եռամսեայ արծարծելու Հայերին մէջ : (*)

Ծանօթ. « Հայոց Հայրենասիրական Միութեան » անդամակցիլ կամ թղթակցիլ ուղղութեամբ պէտք է գրին հետեւեալ հասցէին .

M. Portoukalian (FRANCE) Marseille

(*) « Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն »-ը կը նպատէ Արմենիա րազգրի հրատարակմանը :

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թիւրքիայի ներքին աշխարհակալութիւնները — Հայերի թիւրքիա. — Հայ գործադրներ յԱմերիկա. — Նուիրատուութիւններ «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» . — Հ. Սիւլիւեանի դրամագիտական աշխատութիւնը. — Յայտարարութիւն (Համաբարբառ. Աստուածաշունչ գրքի) . — Թիւրքիայի լուրեր. — Պարսկական գործեր . — Եգիպտական խնդիրը . — Ռուսիայի սպառազինումը. — Ֆրանսական գործեր. — Ծանուցումներ :

ԹԻՒՐԿԻԱԻ ՆԵՐՔԻՆ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԿԱՆ ԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ասկէ յիսուն տարի առաջ թիւրքիան իւր սահմաններէ մէջ ընդարձակ դաւառներ ունէր որոնք իրապէս Սուլթանի իշխանութեան տակ չէին . շէնդիւնէն մինչեւ վան, Պաշտապէն մինչեւ Երզնկա, Հայաստանի այդ լեռնոտ դաւառներէ մէջ քրդական այլ և այլ ցեղեր կը տիրապետէին . վան քաղաքն ալ պաշարուեցաւ Քիւրդերէ 1840ական թուականներին :

Ի՞նչ եղաւ այդ քրդական զօրութիւնը . — Օղին մէջ ցեղեց . 50 տարւան մէջ այդ երկիրներէ քաղաքական գրութիւնը շատ փոխուեցաւ և այդ անգուսպ կարծուած ցեղերը այսօր թիւրքերի ձեռքին մէջ մոմ գարծեցին . այդ մեծ փոփոխութեան վերջին երեւոյթն է այն որ քրդական Խալիֆայութիւն հաստատու ուղղօ փառասէր Շէյխ Իբրահիմ Երզնկայի մէջ Սաադէ՝ վանի Խալիլ փաշայն ստոր կուգայ և անոր հրահանգները կը ընդունի :

Թիւրքերը այս ներքին յաջողութիւնը ձեռք բերին զանազան տեսակ միջոցներ գործադրելով ժամանակին համեմատ . պատերազմ, դաւ, կաշառք, խոստում և կրօնական մղեռանդութեան արծարծում :

Երբ Հայերը ապստամբական դաշտաբաններ չունէին և կամ թէ իրենց գերութիւն չզգալու չափ անզգայացիք էին, թիւրքերն այն ատեն համարձակ կուր բաց արին Քիւրդերի դէմ, խռովարար տարրերը միայն ասոնք էին . իսկ Հայերն ընդհակառակն այդ ատեններ աշակցեցան օսմանեան բանակին, թէ՛ առաջնորդելով անոնց վտանգաւոր ճամբայներէ և երկրին մէջ գաղտնի և անմատոյց տեղերը իրենց յայտնելով, թէ՛ բանակի պաշարը ձրիապէս տալով և թէ՛ իրենց քաջերով ալ առաջապահ դուռներէ

պաշտօն կատարելով թիւրքերի բանակին մէջ . այս դէպքեր տեղի կունենային 40ական թուականներին :

Այդ ատեն թիւրքերը լուր մէկ քայլ առին Քիւրդերին նուաճելու գործին մէջ, կէս հնազանդութեան մը կրցան բերել զանոնք . բայց գործը այդ վիճակի մէջ ձգեցին ժամանակի հասունալուն սպասելով :

Արեւելեան պատերազմը թիւրքերին յիշեցուց քիւրդ ձիաւորներէն մի օգուտ քաղել : Ամենքին ծանօթ է արդէն թէ ինչքան անշնորհ օգնականներ դուրս եկան քիւրդ կամաւորներն և թէ զինուորական մի օգուտ չը տուին իրենց անկրթութեան պատճառով երբ առաջին ջարդ կրելուն պէս՝ ձգեցին փախան . բայց այս բարոյական օգուտ քաղեցին թիւրքերն որ առաջին անգամ լինելով այդչափ մեծ քրդական համախմբում (20,000 և ավելի Քիւրդերի) տեղի ունեցաւ օսմանեան գրօշակի տակ և Քիւրդերը թիւրքերի հետ մէկտեղ հաւատի պատերազմ ըրին, Ռուսը իրենց ընդհանուր թշնամի սեպեցով :

Նոյն պատերազմին ժամանակ հաղարար անմեղ Հայերի թափուած արիւնը հայկական խնդիր մը ծնեցուցած էր : Այս բան թիւրքերին փոխել տուաւ զապողական քաղաքական նութիւնը դէպի Քիւրդերը, և դա սկսեց հայկական խնդիրը իբր մի վրտանգ ցոյց տալ Քիւրդերին և առնց գլխաւորներէ սիրտը շահիլ : Այդ ատեն սկսեցին Քիւրդերի կուրծքերին վրայ շողալ թիւրք պատուանշանները և թիւրքիա երրորդ քայլն առած էր դէպի իւր նպատակը — Քրդերի նրաւաճումը :

Անմատոյց Տէրսիմի մէջ ալ հաստատեց իր զօրանոցներ 1880էն ետք և քիւրդ ցեղապետներէ մէջ գտաւ իրեն գործիքներ որ ամակապէ և իւրաքէ հրապուրուելով, իրենց ազգակիցներ — քիւրդ գիւղացիները զինւորադրել տային :

Հայերի գանգատներին քրիստոնէայ Եւրոպացիներէ իբր թէ լուրին, Հայերի անոնց հետ կրօնակցութեան հետեւանք կարծեցեալ պաշտպանութիւնը՝ բնականապէս Քիւրդերին աւելի շուտով մղեցին թիւրքերի գիրկը, որովհետեւ իրենք ալ իբր իրենց պաշտպան՝ մահմետականութեան խալիֆան պիտի վնասէին : Այս վերջերս քիւրդ ազաները Պօլսի եւրոպական

թաղին — Բերաի մէջ այնքան խրոխտանօք պարտելով նոյն իսկ Եւրոպացիներին անպատուելով պարզապէս ըսել կուզէին Հայերին . « Ձեր պաշտպաններն ալ ոչինչ կարծեն . եթէ դուք ունիք Եւրոպացի դեսպաններ որոնց կը դիմէք, մենք ունինք Սուլթան որ մեզ կը պաշտպանէ » :

Իրօգութիւնը այս է ուրեմն որ ըմբոստ Քիւրդը որ լեռնէն դուրս չէր ելներ, քաղաքի կամ թիւրք զինուորի երեւոյթը զինք կը խրտեցունէր, այսօր դայմադամներէ, փաշաների դուռները կը դեգերի :

Թիւրքը քայլ առ քայլ առաջ դընաց և նպատակին մօտեցաւ :

Մեր թշնամու այս ընթացք չի՞ կրնար մի խրատ լինել մեր երազատեաների (utopiste) համար : Ժողովուրդներէ ընկերական և քաղաքական փոփոխութիւնը տարիներէ գործէ, ասոնք օրերի գործ կուզեն անել : Բանակ և զանձ ունեցող պետական անձեր երկար ժամանակի աշխատութիւնով կրնան իրենց ծրագիրներ գործադրել . իսկ ասոնք կը պահանջեն որ մեր մէջ աւելի շուտով լինին այդ բաներ, եթէ ոչ ընել սկսածդ ալ իրենք քանդել կաշխատին . Հայերի մէջ ոյժ մը չկազմած, դրացի օտար ցեղերի հետ դաշնագիրներ կնքելով վրայ կը մտածեն, և վերջապէս մինչդեռ իրենք արդէն գոյացած միութեան մը նոր բուսած ծիւղերն վրայ ոտք կը կոխեն . կերպովն որ միութեան հակադրական ծառը մէկէն մէկ կը բուսնի : Մ. Ա.

ՀԱՅԵՐԻ ԹԻՒՐԿԻԱ

Ազգային վարչութիւնն իւր վերջին նստին մէջ որոշած է մէկ եկեղեցական և մէկ աշխարհական պատուիրակ կարգել զաւառներէ համար որոնք պաշտօն ունենան զաւառական վանքերի դպրոցների և այլ ազգային-եկեղեցական հաստատութիւնների վիճակը բուն իսկ տեղուն վրայ քննելու և յարմար գտած անօրինութիւններն վարչութեան առաջարկելու ի գործադրութիւն : Այս որոշման գործադրութեան համար Ամեն. Պատրիարքը պէտք եղած արտօնութիւնը պիտի խնդրէ թիւրք կառավարութեանն :

— Բազէշէն գրուած մի թղթակցութիւն կը յայտնէ թէ ուսուցիչները ստիպուած են եղել ձգել և վերադառնալ իրենց քաղաք՝ վան, որով քա-

զաքինիքը անհաշիվ վարժարանը փակ
կը մնայ և աշակերտներէն ոմանք կը
թափառին, ոմանք ալ արհեստի գը-
նացեր են:

— Վանէն սեպտ. 18/30ին մեզ
գրուած մի նամակ նոյնպէս ողբալի
վիճակի մէջ կը ցուցնէ այնտեղի կըր-
թական գործը: Նախակրթարաննե-
րի մեծ մասը 4-5 ամիսով փակ կը
մնան. միջնակարգ կըրթիւնը բոլո-
րովին բարձի թողի ձգուած է: «20
տարի առաջուան վիճակին կը վերա-
դառնան վարժարանները» կը գրէ
թղթակիցը:

— Խնուէն կը գրեն որ այդ վի-
ճակ ցարդ չկրցաւ մնայուն մի հովիւ
ունենալ. Եկող առաջնորդական փո-
խանորդները միշտ չուտով ձգեր և
գնացեր են, թէեւ միջին հաշուով իւ-
րաքանչիւր գիւղէն իրենց վճարուած
է 3 տկան ոսկի, թո՛ղ հաց, իւղ, պը-
սակադրամ և ուրիշ արտադրութեան
քեր: Խնու 20է աւելի հայաբնակ
գիւղեր կը պարունակէ:

— Կ. Պօլսի Հայրենիքը կը հա-
ղորդէ որ Ամեն Պատրիարքը նկա-
տողութեան առնելով թէ կաթողիկո-
սական ընտրութեան ժամանակը կը
մտնանայ և թէ Ռուսահայերը արդէն
ձեռնարկեր են կաթողիկոսական ընտ-
րութեան նախնական պատրաստու-
թիւններին (պատգամաւորներին ընտ-
րութեան), պաշտօնապէս գրեց կա-
թողիկոսական Տեղապահին և Սինոդին
որ փութացունեն Տաճկահայերի զըր-
կուելիք հրաւիրագրներն, որպէս զի
ասոնք ալ ժամ առաջ ձեռնարկեն
ընտրական գործողութիւններին:

ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՌՈՐՆԵՐ ՅԱՄԵՐԻԿԱ
Մեզ հաղորդուածներէ նայելով
Ամերիկայի հայ պանդուխտները աւե-
լի կաշխատին գործարաններէ մէջ
գործ գտնել քան թէ աղարակներէ
մէջ մշակութիւն անել. երկրորդ տե-
սակի զբաղման մէջ սկիզբէն թէ և վառ-
տակ քիչ է, բայց աւելի ապահովեալ է
և բանուորի առողջութիւնը միշտ թաւմ
կը մնայ գաղտնային աշխատութեան
պտտմանով. բայց Հայը կը նախընտ-
րէ գործարանի աշխատութիւնը, ու-
րովհետեւ ազով իր հայրենակիցներէ
մօտ գտնուելու գիւրութիւն կունենայ
և թէ գործարանի օրէնքին մի քիչ
առաւելութիւնը իր աչք կը չլացունէ:
Եթէ գործարանի մէջ ամսական 20
թալէր գտնէ և աղարակին մէջ 15,
կը նախընտրէ առաջինը, առանց հա-
շիւ անելու թէ վերջը գրամին մեծ մա-
սը բժշկին պիտի տայ: Դնչպէս շատ
անգամ, այս օրեր ալ Մարսէյ վերա-
դարձաւ հայրենիքը գնալու համար
մի երիտասարդ, ըստ երեւոյթին ա-
ռողջ տեսքով, բայց օրի թոքերը մա-
շած էին. այդ անձ իր վատկած 400
թալէրը Ամերիկայի մէջ բժշկի տալէ
ետք, այժմ իբր վերջին միջոց հայրե-
նիքը վերադառնալ ընտրած էր յու-
սաղով թէ կրնայ կազմուելու հայրե-
նիքի մաքուր օդը ծծելով: Վերա-
դարձողներէ մեծ մասը թոքախտի
սկզբնաւորութիւն և կամ յառաջա-
ցում կունենան: 10ին ալ խեղ-
անգամ կամ ունէ մարմնական ուրիշ
ունէ ծանր պակասութիւնով ու ախ-
տով կը գտնան:

ՆՈՒԻԴՈՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան»

«Հայոց Հայրենասիրական Միու-
թեան» վարչութիւնը շնորհակալու-
թեամբ հրատարակութեան կուտայ
իրեն հասած հետեւեալ նուիրատու-
ութիւնները:

Ամերիկայի Հայ Գաղթականութեան
Յանձնախմբէն (ի նպատ «Հայոց Հայ-
րենասիրական Միութեան» Ուսման
մէջ ծախուած «Հայոց զինանշանի
պատկեր» ների հաշուէն) 185 ֆրանկ.
Պօսթըն քաղաքէն Տեառք Խ. Գրի-
գորեան 5 ֆր., Յ. Պետրոսեան 5 ֆր.,
Վ. Տէմիրզօրեան 5 ֆր. և Կ. Հէճին-
եան 5 ֆր.: Անգղիայէն Հայ կաթողիկէ
մը 125 ֆր., մի Հայէ 60 ֆր. և L'Ar-
menie-Armenia խմբագրատեա Տիար
Մինաս Չերապէն 25 ֆրանկ:

**Հ. Սիպիլեանի դրամագիրտական
աշխատանքները**

Ստոյգ աղբիւրէ կը տեղեկանանք,
որ Արմէնիսի 16 (հոկտ. 10) թուին
մէջ «Հայերի հին գրաւմները» վերնա-
գրով տրուած լուրին միւսայն այն մաս
ճիշդ է որ Հ. Սիպիլեանի երկաւի-
րած «Դատաւորութիւն Ռուբինեան
գրամոյց» անուն գործին տպագրու-
թիւնն սկսած է:

Յայտարարութիւն
ՀԱՄԱՐԱՐԱՐԱՌ
ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶ ԳՐՈՑ
Հին Եւ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԱՑ

ՀԱՄԱՐԱՐԱՐԱՌ կը կոչուի այն գիրքը
յորում կամփոփուի բազմաթիւ նման այլ
ուրեքի կարգաւ Ս. Գրոց մէջ գործածուած
բոլոր բառերն. միանգամայն նշանակե-
լով իւրաքանչիւր բառի քանի՛ անգամ
և ո՛ր ու ի՛նչ շարաբանութեան մէջ յիշ-
ւելն: Աստուածաշունչն այնքան ընդար-
ձակ է և այնքան տարբեր գիրքերէ կը
բաղկանայ, որ արտաքին կարգի, գրե-
թէ գերբնական ձիրք ու հմտութիւն
պէտք է՝ նորա գլխաւոր պարագայները
միտքը պահելու համար: Լաւ Համարա-
բառ մը այս գիւրքութիւնը կը փարա-
տէ: Համարաբառն մի տեսակ ցանկ է
Աստուածաշունչ Գրոց, և եթէ որեւէ մի
աշխարհային գրքի համար մի լաւ ցանկ
շատ պիտանի և օգտակար կը համարուի,
ո՞րքան առաւել Աստուածաշունչի ցանկ
մի պիտանի պէտք է լինի զայն ուսանո-
ղին համար:

Աստուածաշունչն կանոնաւոր պատ-
մութիւն չէ, որ իւրաքանչիւր գէպք իւր
ժամանակագրական կարգին նշանակէ.
շատ անգամ պատմութիւն, մարգարէու-
թիւն, իրատ, աղօթք, իրարու հետ
խառնուած են. և շատ անգամ պատմու-
թեան մի մասն մէկտեղ յիշուած է՝ և
միւս մասն մի ուրիշ տեղ. կամ մէկ ան-
գամ պատմութեան գէպքը վերայ ուրիշ
գիրքերու մէջ եւս անարկութիւններ կը
լինին, որ նորա լուսարանութեան մե-
ծապէս կը ծառայեն, այնպէս որ մէկ
գիրք՝ մի ուրիշ գրքի պակասը կը լրա-
ցունէ: Բայց որովհետեւ մարգարէութիւն
բառական չէ միանգամ ըմբռնել և պա-
հել՝ Համարաբառը հնարուած է, որ մէկ
տեսութեամբ Աստուածաշունչի մէջ եղած
որեւէ գէպքի մը բոլոր անարկութիւն-
ներն միանգամայն աչքի առնելու կը հասնէ:

Գարձեալ Աստուածաշունչն իբրեւ մի
հին գիրք՝ հին ազգի մը լեզուաւ և ոճով
գրուած, բառերու և խօսքի դարձուած-
ներու լուսարանութեան շատ կարօտ է:
Բառերու և ոճերու այսպիսի խրթնու-

թիւններ ըստ մեծի մասին այնու կը
պարզուին, երբ Աստուածաշունչի ուրիշ
մասերու մէջ եւս գործածուած նոյն կամ
նոյնպիսի ոճերու և բառերու հետ բաղ-
դատենք, և այսպիսի բաղդատութիւն մը
կատարելու ամենէն լաւ գործիքն է լաւ
Համարաբառ մը, յորում ալ ուրեքի կար-
գաւ պատկերացած լինի իւրաքանչիւր
ոճի ու բառի տարբեր գործածութիւնն,
և մէկ անարկութեամբ իմացուի թէ այս
ինչ բառը քանի՛ անգամ և ո՛ր գիրքե-
րու ու գրութիւններու մէջ գործածուած է
ի Ս. Գրոց: Միեւնոյն օրէնքով պատմա-
կան ու մարգարէական մտքի կէտեր եւս
ըստ բառականին կը լուսարանուին:

Նմանապէս Ս. Գրոց վարդապետու-
թիւնները ճշգրտութեամբ հետազօտելու և
զանազան խօսքերն որոնցմէ այդ վար-
դապետութիւնները կը հետեւին՝ իրարու
հետ բաղդատելու համար՝ անգուցական
ծառայութիւն կը մատուցանէ և անհնա-
րին դժուարութիւններ կը փարատէ լաւ
Համարաբառ մը:

Աստուածաշունչի մէջ ցիրուցան ան-
համար բարոյական խրատներն ըստ պատ-
շաճի և յարմարութեամբ ի կիր արկա-
նելու համար անհրաժեշտ կարեւորու-
թիւն ունի Համարաբառն, որ իւրա-
քանչիւր տեսակէն ամբողջ կերպով ի միա-
սին կը պատկերացնէ ընթերցողին և ա-
ռիթ կուտայ նմա ընտրել ինչ որ իւր
յատուկ նպատակին յարմար և պիտանի է:

Սոքա են լաւ Համարաբառն մը մի
քանի ընդհանուր կրօնական յատկու-
թիւններն: Բայց հայկական Աստուածա-
շունչի Համարաբառն իրեն սեփական
լեզուաբանական յատկութիւններ եւս
ունի, որով ամեն հայագէտի և հայ լե-
զուն ուսումնասիրողի համար պիտանի-
գոյն գիրքերէն մին լինելու կարծանանայ:

Հայկական Աստուածաշունչն իբրեւ
Հայոց լեզուի ոսկեգործական առաջին և
ամենէն կարեւոր ու ընտիր գործն՝ գը-
րաբառի այլ և այլ յատկութեանց ամե-
նէն արժանահաւաստ վկայն և առաջնորդն
է, և հետեւաբար հայկական Աստուա-
ծաշունչի Համարաբառն անշափ և ան-
կշռելի օգուտ կրնայ ընծայել ամեն հա-
յագէտի: Հայերէն բառերու նշանակու-
թիւնը բաղդատութեան օրէնքով ճշգրտ-
վելու համար անհրաժեշտութիւնները ու-
րոշող, յատուկ անուանց և օտար բա-
ռերու տարբեր գործածութիւնը և ա-
նոց տառադարձութեան օրէնքը սահ-
մանող. — այս ամենը և առաւել քան զայս
կրնայ գործել հայկական Համարաբառն:

Հետեւաբար լաւ Համարաբառ մը ան-
հրաժեշտ է ամեն դասակարգի հոգեւո-
րականաց, մանաւանդ քարոզչաց և դաս-
տիարակաց, ծնողաց, Ս. Գրոց և հայ
լեզուի ուսուցչաց և ուսանողաց, և ընդ-
հանրապէս ամեն քրիստոնէի որ իւր նը-
ւերական Գրոց միտքն ու բովանդակու-
թիւնն լաւագոյնս իմանալու և ուսանե-
լու փափագ ու յօժարութիւն ունի: Այս
միտքով և նպատակաւ և կրնանք ասել,
նպատակաւորմար կատարելութեամբ Հա-
մարաբառ մը յօրինած է Երուսաղէմի
Սրբոց Յակովբեանց Միաբանութեան
Արթ. Տ. Թագէտ Վ. Գրիստոստոսեան
Արարկերցին, և զանազան պատճառնե-
րով 1869ին մինչեւ ցարդ այդ հսկայ եր-
կասիրութեան ձեռագիրը Ս. Աթոռոյս
գրատուն մէջ անտիպ կը մնար: Իսկ այժմ
Ամեն. Յարութիւն Ս. Պատրիարքի հրա-
մանաւ որոշուած է այդ ընտիր երկն
տպագրութեամբ ի լոյս ընծայել յօգուտ
բանասիրաց ազգին:

Գիրքն այս գիրքով 1600 երեսներէ
պիտի բաղկանայ: Ի գիւրութիւն ծա-
խողց տպագրութեան և յօգուտ ամեն
կարգի բանասիրաց՝ բաժանորդագրու-
թիւն բացուած է. Թուրքիոյ համար մէկ
լիւրջ օսմանեան կանխիկ վճարելի. Ռու-
սաստանի համար 10 ռուբլի և Եւրոպայի
համար 25 ֆրանք: Յետ տպագրութեան
առնել ուղղունքն Թուրքիոյ մէջ պիտի

վճարեն 1 1/2 լիւրջ օսմանեան, ի Ռուսաս-
տան 15 ռուբլի և Եւրոպայ 35 ֆրանք:
Տպեալ թերթերն ամեն տասնեւհինգ
օրը անգամ մի պիտի ստանան բաժա-
նորդք այն կեդրոններէն, ուր գրուած և
անդորրագիր ստացած են. իսկ ցանկա-
ցողաց՝ յետ տպագրութեան ամբողջը
միասին պիտի յանձնուի:

Բայ ի Երուսաղէմէ, բաժանոր-
դագրութեան կեդրոններն են:

Ի Կ. ՊՕԼԻՍ. ԵՐՈՒՍԱԼԻՄԱ-
ՏՈՒՆ. — Գերա. Սիմէոն Արքեպիսկո-
պոս Սէֆէրեան, Պատ. — փոխանորդ
Ս. Երուսաղէմի:

Ի ՍԵՐԱՍՏԻԱ. — Գեր. Պետրոս
Եպիսկոպոս. — Առաջնորդ:

Ի ՊՐՈՒՍԱ. — Արթա. Արիստա-
կէս Ծ. Վ. Վանքեան:

Ի ՉՄԻԻՈՒՆ. — Մեծ. Սարգիս
Լեֆէնտի Ալասեան. — Գործակալ Ս. Ե-
րուսաղէմի:

Ի ԿՍՏՆՆ. — Մեծ. Յակովբ Լեֆէն-
տի Համանեան. — Գործակալ Ս. Ե-
րուսաղէմի:

Ի ԿԵՍԱՐԻԱ. — Արթա. Տրդատ
Վարդապետ. — Առաջնորդ:

Ի ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. — Վսեմ. Յով-
հաննէս Լեֆէնտի Միլասեան. — Գոր-
ծակալ Ս. Երուսաղէմի:

Ի ԽԱՐԱԲԵՐԴ. — Մեծ. Աստուա-
ծատուր Լեֆէնտի Ֆերմանեան. — Գոր-
ծակալ Երուսաղէմի:

Ի ԲԵՐԻՂ. — Մեծ. Կարապետ Լ-
ֆէնտի Քէլիկեան. — Գործակալ Ս.
Երուսաղէմի:

ԵՆԳԻՊՏՈՍ. — Մեծ. Կարապետ
Լեֆէնտի Տ. Ալաման. — Գործակալ
Ս. Երուսաղէմի:

Ի ՏՓԽԻԱ. — Կեդրոնական Գրա-
վաճառանց:

Ի ԲԱՅՈՒ. — Արթ. Տ. Խորէն Ա-
ւագ-Քահանայ Միրզաբէկեան:

Ի ՄԱՐՍԻԼԻԱ. — Մեծ. Տեառք
Կիւլպէնի և Սէլեան:

Ի ԳԱՎՐԷԼԻ. — Մեծ. Յովակիմ
Լեֆէնտի Ֆէնէրեան:

Կը լուսամբ, որ բանասէր ազգա-
յինք ոչ միայն բաժանորդագրու-
թեամբ պիտի գիւրացնեն այսպիսի
կարեւոր և ստուար գործի մը տպա-
գրութիւնը, այլ նաեւ բացառիկ նը-
պատանքով ստապրելու պիտի փու-
թան:

ԹԻԻՐԵԻԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Բ. Դրան Տարտանելի խնդրի մա-
սին Մեծ Պետութիւններին զրկած
ծանուցագրի պատասխաններն հասած
են: Այդպիսի, Արմանիան, Աւստրիան
և Իտալիան իրենց պատասխաններն
շատ չոր կերպով գրած են՝ սովորա-
կան ձեւակերպութիւններով և բաւա-
կանացի են յայտնելով թէ ստացած
են ծանուցագիրը. իսկ Ֆրանսական
պատասխանը աւելի բարեկամական
ոճով գրուած է, քանի որ խնդրի տակ
Ռուսիայի շահեր կան:

— Տակաւին վերջնականապէս չէ
լուծուած Ստամբուլ-Սիրտստիի երկա-
թուղու խնդիրը. գէթ այդպէս կը
ցուցնեն Սիւսաֆօրի թղթակցին տը-
ւած տեղեկութիւնները: Զգուշիք
գիծերը 1600 քիլոմէթր երկայնու-
թիւն պիտի ունենան. սակայն Պր-
Մաքար արտօնատէրը խնդրեր է
թիւրք կառավարութեանն որ սա չը

պնդէ ինկիւրի-կեսարիա գծին չի-
նութեանն համար, որովհետեւ այդ-
գիծ առեւտրական տեսակէտով երկա-
թուղու ընկերութեան մի շահ չբերեր.
Իսկ թիւրքերը կը պահանջեն որ չին-
ուի այդ գիծն ալ և միացուի մեծ գը-
ծին, որովհետեւ, կըսեն, Սամսոնէն
յիբրատիա երկնցող գիծը արտաքին
թշնամուն գիւրութիւն կուտայ զօրք
թափել Սամսոնուի մէջ. արդ այդ
յարձակման դէմ գնել կարենալու
համար թիւրքերը պայման կուզեն
գնել որ ինկիւրի-կեսարիա գիծն ալ
անպատճառ չլինուի, որպէս զի իրենք
ալ նոյնքան գիւրութեամբ կարենան
այդ գաւառներէն ղինւորական փոխա-
գրութիւններ կատարել արշաւող թըշ-
նամիին գէմ:

Այս պահանջումի վրայ երկաթու-
ղու շինութիւնը յանձն առնող ֆրան-
սացի և պիլժ գերամտէրները սկսած
են փորանել. Ասկէ զատ կը կարծուի
թէ շինութեան ծախքն ալ ենթադ-
րուածէն աւելի պիտի լինի. առ այժմ
150,000 ֆրանք հաշուուած է մէն մի
քիլոմէթրի համար, սակայն 200,000էն
ալ կանցնի կըսեն ոմանք և թէ միւս
կողմէն իբր երաշխաւորութիւն թիւր-
քերի ցոյց տուած գաւառական տուր-
քերը, արդէն ուրիշ երաշխաւորու-
թիւնների յատկացուած են:

— Յունական Պատրիարքի և Օր-
թոքոս եկեղեցու ծայրագոյն Հայրա-
պետի ընտրութիւնը մօտեւս պիտի
կատարուի: Ընտրողներն երկու կու-
սակցութեան բաժնուած են. մէկ կող-
մը կաշխատի վերստին Պատրիարք
ընտրել նախկին Յովակիմ Գ. Պատրի-
արքը որ թիւրքաւէր քաղաքակա-
նութեանն պատճառով ստիպուեցաւ
ազգի կամքին առջեւ տեղի տալ և հը-
րածարիլ, միւս մասն ալ իր ընտրելին
ցուցած է Տէրքոսի արքեպիսկոպոս
Գեր. Կալլինիքոս: Կը վախցուի թէ
այս երկու կողմերի վէճը կուի պիտի
փոխուի, դուցէ դաշոյն իսկ խաղայ
մէջտեղ ընտրութեան օրը:

— Ափրիկեան Տրիպոլի 1890 թը-
ւականին մէջ ունեցած առեւտրական
շարժումը 21 միլիոն 377,500 ֆրան-
գի կը հասնի, որմէ 10 միլիոնը ներ-
մուծուած ապրանքների գումարն կը
ներկայացունէ և մնացած 11 միլիոնը
և քիչ մ'աւելին արտահանուած ապ-
րանքները: Անգլիան ամենէն աւելի
ապրանք ներմուծեր է. անկէ ետք
կուզան Ֆրանսան, Իտալիան, Աւստ-
րիան, Թուրքիա:

— Նոյն թուականի մէջ օսմանեան
բոլոր նաւահանգիստներին մէջ երա-
մօտած շողենաւերի թիւը հասած է
39,151ի և առաջատարներն են՝ 145
հազար 799ի: Շողենաւերէն 13,722ը՝
անգլիական են, 9577ը՝ օսմանեան,
3835ը՝ աւստրիական, 1998ը՝ ֆրան-
սական են. իսկ առաջատարները
բացառապէս օսմանեան և յունական
եղած են. այսինքն 125,920ը օսման-
եան գրօշակ ունեցած են, 9,195ը
յունական:

— Կ. Պօլսի ֆրանսական նորըն-
տիր զեապան Պր. Բանպօն Սուլթա-
նին ներկայանալով հոկտ. 1/13ին, իր
յանձնարարականները ցոյց տուեր է.
Սուլթանը անոր մասնաւոր մի պատիւ

անելու համար, հրամայեր է որ դեռ
պահին Պալատէն մեկնելու ժամանակ
զինւորական նուագածունները Մար-
սէյեկզը նուագեն, ինչ որ ժամանակէ
մ'ի վեր արգելուած էր իբրեւ յեղա-
փոխական մի երգ:

— Տիւրքիոյ Չոլաքիտէն անու-
նով հայագէտ Յոյնին Արեւելքի մէջ
հրատարակած մի յօդուածէ հետեւ
եալ թուանշանները կը քաղենք. Կ.
Պօլսի յունական Պատրիարքի տարե-
կան թոշակն 4,000 օսմ. ոսկի է (92
հազար ֆրանք). իսկ գաւառական 73
առաջնորդներ (մետրապօլիտների)
թոշակներն՝ 200 ոսկիէն մինչև 1140
ոսկի, այլ և այլ գումարներ, նայելով
թեմի կարեւորութեան. յոյն Պատ-
րիարքարանի տարեկան եւմուացոյցը
Պատրիարքի թոշակն ալ մէկտեղ առ-
նելով 15,000 ոսկու կը հասնի: Այս
բոլոր ծախքեր և թոշակներ կը հոգաց-
ուին մէն մի յոյն ընտանիքէն գան-
ձուած 10-15 դրուշի (2-3 ֆրանք)
ազգային պարտուորից տուրքով:

Բաղդատական մի գաղափար տա-
լու համար հայ և յոյն զբաղի ժողո-
վուրդների ազգային սնտուկի վիճակին
վրայ, այստեղ կը գնենք նաեւ հետեւ-
եալ թուանշաններն. Հայերի պատրի-
արքի տարեկան թոշակն 600 ոսկիէն
աւելի չէ. իսկ Պատրիարքարանի եւ-
մուացոյցը 5000 ոսկու կը հասնի. գա-
ւառական առաջնորդների բարձրա-
գոյն թոշակն 250 ոսկի է. թէեւ կան
30-40 ոսկիի թոշակներ ալ:

Պէտք է գիտնալ միանգամայն թէ
Յոյների Պատրիարքարանը բոլոր Օր-
թոքոս գաւառութեան ազգերի եկե-
ղեցական ծայրագոյն իշխանութիւնը
կը ներկայացունէ:

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Կովկասեան լրագիրները կը հա-
ղորդեն որ Պարսկաստանի մէջ քսան
տարիներէ ի վեր չերամի արտադրու-
թիւնը շատ պակսեր է չերամի որդե-
րի հիւանդութեան պատճառով, մինչ-
դեռ դարերէ ի վեր մետաքսը Պարս-
կաստանի ամենամեծ արդիւնաբերու-
թիւնն է եղած: Այժմ Պարսկաստանի
մէջ չերամի բերքը 550,000էն 600,000
լիպրա կը հասնի որմէ 1/3 մասը նոյն
իսկ Պարսկաստանի մէջ կը սպառի:

— Մշակի մէջ հետեւեալը կը կար-
գանք. «Պարսից ընդհանուր հիւպա-
տարանը համբուրգում գիմից
«Hamburger Correspondent» լրագրի
խմբագրութեանը, խնդրելով տպա-
գրել հետեւեալ նկատողութիւնը: «Ի
նկատի առնելով մամուլի մէջ երեւա-
ցող յօդուածները Պարսկաստանի մա-
սին, որոնք ուղարկվում են գերմա-
նական լրագիրներին, ըստ երեւոյ-
թիւն, Անգլիայից, այստեղի Պարսից
կայսերական ընդհանուր հիւպատոսա-
րանը լրագրութիւն է ստացել հեր-
քելու վերոյիշեալ չարամիտ գիտաւո-
րութեամբ տարածված տեղեկու-
թիւնները: Իսկապէս Պարսից տէ-
րութեան մէջ յեղափոխական որեւէ
շարժում չէ եղել պետութեան գլխի
դէմ: Ժողովուրդը ջերմ կերպով սի-
ւում է այժմեան իր միապետին, և հա-
մարում է նրան հոգատար և ողորմած
թագաւոր, որը նպատակ է դրել ի-

րեն նպաստել իր մեծ պետութեան և
ժողովրդի բարօրութեանը: Իւրա-
քանչիւր մարդ, որին պատահել է վեր-
ջին տասը տարիների ընթացքում
ճանապարհորդել Պարսկաստանում,
անպատճառ պէտք է զարմանայ Պար-
սից մեծ թագաւորի խմտաւոր վերա-
նորոգութիւնները տեսնելով: Եւրօ-
պայում արած Շահի ճանապարհոր-
դութիւնները, անպտուղ չը մնացին
Պարսկաստանի համար: Այժմ արդէն
նկատուի է բարերար առաջադիմու-
թիւն արդիւնաբերութեան բոլոր ճիւ-
ղերում, հաղորդակցութեան ճանա-
պարհների և զանազան հասարակա-
կան հիմնարկութիւնների մէջ. նոյն-
պէս կարգի են բերված պետական ֆի-
նանսները: Շահնշահից յետոյ անմի-
ջապէս յիշատակութեան արժանի է
նրա մեծ-վիզիր Էմին-Սուլթանը, ո-
րը իր պետական մեծ տաղանդի շը-
նորհով, Պարսկաստանին մեծ ծառա-
յութիւններ մատուց: Պարսկաստանը
մանաւանդ շատ օգուտ քաղեց եւրօ-
պական պետութիւններում գոյութիւն
ունեցող զօրքի կազմակերպութեան
ժամանակակից տեխնիկայից, իր ղին-
ւորված ոյժերը զօրեղացնելու և իր
զօրքը կրթելու համար: Մի պետու-
թիւն, որը կը մտածէր յարձակվել
Պարսկաստանի վրա, սպառնալի հա-
կաւորողի կը հանդիպէր: Ամեն
մարդու վրա մանաւանդ մեծ տպա-
ւորութիւն են գործում հեծելազօր
գնդերը, որոնց մասամբ կարելի է
համեմատել Ռուսաց կազակների հետ:
Ի նկատի առնելով պետական այդ ըն-
դարձակ ձեռնարկութիւնների աջո-
ղութիւնը և այն հանգամանքը, որ
այդ ձեռնարկութիւնների համար
Պարսկաստանը ստիպված չէ եղել
գիմել ներքին կամ արտաքին փոխա-
ռութեանը, պէտք է խոստովանենք
կառավարութեան գլուխ կանգնած
մինիստրների խմտաւորութիւնը: Ինքն
ըստ ինքեան հասկանալի է, որ մի
այնպիսի ընդարձակ երկիր, որպէս
Պարսկաստանն է, որը բնական հա-
րստութիւններ և զօրութեան անըս-
պառելի ազդիւրներ ունի, չէ կարող
մնաւոր պետութիւնների թուով դաւ-
վել:»

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Սրբաւարտը դարձեալ խօսելով
եգիպտական խնդրի մասին կ'սէ.
«Սուլթանը ինք իսկ այդ խնդիր չգի-
տի յուզէ, քանի որ գիտէ թէ հետե-
ւանքը ինչ կը լինի: Երբ երեւան ել-
նէ այն զաղտնի պատմութիւն թէ
Ֆրանսան ի՞նչ դիրք բռնեց եգիպտո-
սի անգլիական դաւաւմէն ի վեր, պի-
տի տեսնուի թէ ֆրանսական իրար
յաջորդող կառավարութիւններն ի-
րօք այդ դաւաւմի դէմ չէր որ ա-
ռարկութիւն կը հանէին, այլ իրենք
ալ կուզէին որ Ֆրանսային փոխարի-
նութիւն մը լինի և սա ալ մի ուրիշ
գաւառ դրաւ ի ֆրանսի երրորդ տէ-
րութեան. բան մը որին մենք չէինք
կրնար հաւանիլ: Ս'էս այս է պատճառ
որ երբեմն երբեմն մեր եգիպտոս մը-
նապէս դէմ բողոքներ կը լինէին: Կը-
լատութիւն մեզ աջակցի կամ ոչ, մենք
պիտի շարունակենք բարեկարգու-

թիւնը պահպանել եգիպտոսի մէջ,
ինչպէս արինք իրլանտոսի մէջ:»

Անգլիայի պահպանողական այս
գլխաւոր թերթը այնուհետեւ կը յա-
րէ թէ մեծ տէրութիւնների պատրա-
տութիւնները կը պարտաւորեն փոքր
տէրութիւններին ալ ղինուիլ. ինչպէս
օրինակ Սերպիա, Պուլկարիա, Զուե-
ցերիա, Ռումանիա և Պելճիա:

— Պր. Կլատսթոն ալ Նիւքասլի մէջ
վերջերս խօսած մեծ ճառին մէջ աշ-
խատեցաւ շատ մութ և երկդիմի կեր-
պով խօսել այս խնդրի մասին. այնպէս
որ թերթերը զանազան կերպով մեկ-
նեցին իր խօսքերը. ոմանք հասկը-
ցած էին թէ Կլատսթոն պարզապէս
ըսել ուզած է թէ ինք ոյժ պիտի տայ
բոլոր Սալդարիին եթէ սա ուզէ եգիպ-
տոս պարպել. ուրիշներ կը պնդեն թէ
Կլատսթոն այն միտք յայտնէր է թէ
ինք պիտի հետեւի Սալդարիի ցարդ-
բռնած քաղաքականութեանն, եթէ
իշխանութեան գլուխ անցնի. մինչ-
դեռ ուրիշների հասկցածին նայելով,
պիտի պարպէ եգիպտոս երբ նախա-
բարապետ լինի:

ՌՈՒՍԻԱՅԻ ՍՊՍՈՒԱԶԻՆՈՒՄԸ

Սիեքը հետեւեալ մանրամասնու-
թիւնները կը հաղորդէ Ռուսիայի ղին-
ւորական պատրաստութիւնների մա-
սին:

Չարին կառավարութիւնը 500,000
հրացան ապաւորած է ֆրանսական
ղինադործարաններին. այս հրացան-
ներ պէտք է որ պատրաստ լինին 1894
յուլիսի մէջ յանձնուելու: Միւս կող-
մէ Ռուսիայի ղինադործարաններէն
թուրքինը տարեկան 230,000 հրացան
պիտի պատրաստէ, իշխմանը 150,000,
Սիեքը օրէնքները 50,000. որով առեւ
է թէ մինչև 1894՝ 1,290,000 հրա-
ցան պիտի կրնան հանել այս երեք
գործարաններ. Ֆրանսայի մէջ պատ-
րաստուելիքն ալ այդ թուականին առ-
բողջանալով, այդ առեւ Ռուսիան 2
միլիոնի մօտ նոր տեսակ հրացաննե-
րէն կ'ունենայ:

Ասկէ զատ ռուս և ֆրանսական ղի-
նադործարանները պատուէր ընդու-
նած են կարելի եղածին չափ փութով
առաջ տանելու հրազէնի պատրաստու-
թեան գործը: Նոր հրացանների գոր-
ծածութեան եղանակը գալ տարիէն
սովորեցունել պիտի սկսին Ռուսիայի մէջ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ֆրանսական Խորհրդարանի նըս-
տաչըմը բացուեցաւ. մասնաւոր առ-
հասարակ այն կարծիք կը յայտնէ թէ
այս անգամ նիստերը նուազ աղմկա-
լից պիտի լինին և նախարարական
տաղնապի ունէ նշող չկայ առայժմ:
Ներկայ նախարարութիւնը իր ազդե-
ցութեան գաղաթնակէտը հասած է
գրեթէ. այս ամսոյն իր ձեռք բերած
ներքին և արտաքին յաջողութիւննե-
րը իւր գիրք շատ զօրացուցած են.
Իւր գլխաւոր անդամները Պր. Ֆրէ-
սինէ և Քոնսթան արդէն սկսած են
պետական մարդ նկատուիլ Եւրոպա-
մէջ և իրենց ճառերը մամուլի մէջ մեկ-
նութիւնների նկատ կը լինին: Ֆրան-
սայի և Ռուսիայի բարեկամութիւնը,
մօտ օրէն երկուսի մէջ գրաւոր մէ-

գաղափարի ստորագրութիւնը ամեն
ուրիշ բանէ աւելի ժողովրդական ը-
լաւ գիրքնք, որովհետեւ ֆրանսան
այդ մերձեցումի շնորհով այլ եւս սի-
րեցեալ մ'ունի կոթնեղու համար, ինչ-
պէս կրտսն, եւրոպական պուլիտի-
քիան շրջելու ժամանակ և առաջուան
պէս առանձինն, չեզոքացած քաղա-
ստիպուած չէ: Ռուսիան անշուշտ ա-
ւելի մեծ օգուտներ քաղեց ֆրանսա-
կան բարեկամութենէն, աժան տոկոս-
ներով գրամ քաշելով ֆրանսացի խը-
նայասէր ժողովրդի գրպանէն. դեռ
վերջացող շաբթու մէջ Ռուսիաի 500
միլիոն ֆրանքի նոր փոխառութիւնը
Տ անգամ ստորագրուեցաւ ֆրանսաի
մէջ, այսինքն ֆրանսա 4,000,000,000
ֆրանք առաջարկեց անոր ուղած 500
միլիոնի փոխարէն: ֆրանսական բա-
նակի սպառազինութեան և պարենա-
ւորման ունեցած գերազանցութիւնն
այ միւս կողմէ երկրին համակրանքը
կաւելցունէ դէպի պատերազմական
նախարար Պր. Գրէյսինէ (միանգա-
մայն նախարարապետ). և ուրիշ աւե-
ջի մի ներքին յաջողութիւն ալ այս է
որ Պուլանժէականները ազմուիլը կը
տկարանայ իրենց պետին յաւիտեան
մեկնումի պատճառով և կաթողիկոս-մի-
սակետական կուսակցութիւնն ալ մեծ
մասով յարիւ սկսած է Հանրապետու-
թեանն. այս կէտին կակնարկէր Պր.
Գրէյսինէ իր Մարտէյի մէջ արած
ճառին մէջ թէ ուրախութեամբ պիտի
հիւրընկալեն Հանրապետութեան դիր-
կը դալ ուղղորդը. սակայն միւս կող-
մէ չպիտի զոհեն այն ազատական ըս-
կըրունքներ որոնք արեան գնով
ձեռք բերուեցան: Պապը իր կողմէն
նպաստեց կաթողիկոսներէ մտքի այս փո-
փոխութեան և խորհուրդ տուաւ ի-
րենց որ Հանրապետութեան մեծնա-
լով, անոր դրօշի տակ պաշտպանեն Ե-
կեղեցու շահերը:

Ա.ՋԱՏՈՒԹԻՒՆ

Լրագիր Ազգային Եւ Քաղաքական

Ազատութիւնը նիւ Եւրոք կը հրա-
տարակուի, ամիսը մէկ անգամ միայն
այժմ, մեծ գիրքով: Տարեկան բաժ-
նորդակնն է ամեն երկրի համար մէկ
տողար միայն (5 ֆրանք կամ 2 րուբլ
ռուսական թղթադրամ): Ամեն մէկ
թուի մէջ խմբագրական յօդուածներ,
թղթակցութիւններ, զուարճարք և
այլ կարեւոր յօդուածներ:

Հասցէն՝ Rédaction du journal
AZADOUTIUN
12, Fronkfort str.
NEW YORK (E. U. d'Amérique)

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է
ստանալ Արմէնիայի խմբագրատունէն,
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
և փաստի ծախքը խմբագրատունէն
գնարուելով:

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրք
չըրկուի:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ (Սպառած):
Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՅԻ
Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ
Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐՈՅ ԵՒ
ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍՏԱՄ-
ԲԱՊԵՏԱՅ (Պուլղար աղգին իր աղա-
ստութիւն ձեռք բերելու համար մէկ
գարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ
հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն
է): (1 ֆր. 10 սանթիմ) 1 ֆր. 30 սանթիմ
Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐԸ. — (Հայաս-
տանցիների պանդխտութեան տխուր
հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը
կը ներկայացունէ վիպական կերպով):
Դին (90 սանթիմ) 1 ֆրանք. 20 սանթիմ.

Զ. ԳԱՄԱՌ ԳԱԹԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՅԱԼՆ յետ այբուբենն աւարտե-
լուն (Մեծանուն հայ բանաստեղծին
վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ու-
ստանաւորներէն 3ը՝ առանձին տեա-
րակով հրատարակուած են): 50 հատը
2 ֆր. և 30 սանթիմ, հատը (5 սանթիմ.)
10 սանթիմ:

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆՔԸ ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ.
(Սպառած)

Ը. ԹԻՒՐԲԵՒԱԻ ՀԱՅՆԵՐ ԵՒ ԻՐԵՆՅ ԴՐԱ-
ՅԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց
գրացի աղգերի վրայ վիճակագրական
և ցեղագրական ամփոփ և հետա-
քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-
րունակէ: Թիւրքահայաստանի մէջ բը-
նակող այլ և այլ աղգերէ բնակիչների
թուին բաղդատական մէկ ցուցակն
ալ կցուած է տետրակին վերջը): Դին
50 սանթիմ (35 սանթիմ):

Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմէնիայի
Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորու-
վին սպառած և միեւնոյն ժամանակ
շատերի հետաքրքրութեան առարկայ
գարծած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ.
Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ւած են ճաշարարի մէջ որ ութածալ
գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ):
(1 ֆրանք.) 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլկարիտի մէջ Թիւրքերի
արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-
րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց
կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսի մի-
ջոցների գիծած են իրենց վրէժ լու-
ծելու համար): (15 սանթիմ) 20 սանթիմ.
ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ԲՈՅԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ
Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-
ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-
յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներն
ինչպիսի միջոցների գիծած են իրենց
վրէժ լուծելու համար), (0,15սանթիմ)
20 սանթիմ:

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
ԳՐԱՄ ՈՏԱՆԱԻՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայե-
նասիրական ուստանաւորներէ մի քանին
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իւ-

րեւ նմոյշներ դանաղան քաղաքներ
մէջ և զանազան տպաւորութիւններ
տակիրներէն գրած ուստանաւորներին
որոնք ժամանակին հրատարակուած չը
լինելով կորսուած են այժմ: Այն մի
քանի ուստանաւորներ որոնք իրեր նմոյշ
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ,
ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլիս տը-
պագրուած աղգային երգարաններին
մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն
վաղուց արդէն արգիւտուած է, և Ասիա
և Արմէնիայի աղգիւններն մէջ: Նմոյշների
մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տը-
ւած են նաեւ թէ այդ ուստանաւորներ
ինչ տպաւորութիւնների տակ ներշն-
չուելով գրուած են: Դին (10 սանթիմ)
15 սանթիմ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏՐԷՆ ԱՌԵՆՈՒՄ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼՂԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
անբարոյական մի հայր իւր ապական-
ուած վարքուբարքով որչա՞փ չարիք-
ների պատճառ դարձած է և վերջ ի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
սպաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ: Դին 1 ֆրանք, (75 սանթիմ):

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-
կած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղչ
կը լինի Պարսկաստանի Հայերին հա-
մար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ
նշանակուած գիներով:

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ

Ա. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՏՈՒԹԵԱՆ

Բ. ՏԱՊԱՐԱՐԻՔԻՆ

«Հայոց Հայրենասիրական Միու-
թեան» հրատարակած այս վարդապե-
տարանի մէջ համառօտ կերպով բա-
ցատուած է թէ իւրաքանչիւր հայ-
րենասէր Հայ ինչ փափաքներ պետք
է ունենայ և ինչ պարտքեր ունի կա-
տարելու:

Կը խնդրուի ամեն հայրենասէր Հա-
յերէ իրենց չըմանի մէջ տարածել այս
տետրակ: Մէկ անգամէն 50 օրինակ
ծախու առնողին կը զրկուի 5 ֆրանքով:
Հատին գինն է 15 սանթիմ (Պարսկաս-
տանի Հայերին համար 10 սանթիմ):

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

ԱԼԻՇԱՆ Հ. Ղ. — Յուշիկը Հայրենաց
Հայոց (Հայրենասիրութեան վրայ ջերմ
եռանդով գրուած մի նախարանէ յե-
տոյ, Հայաստանի բնախօսութեան վե-
րաբերեալ հմտակց և ընդարձակ տե-
ղեկութիւններ կան գրուած: Ա. յու-
հեան, Հայոց Պատմութիւնէն առնուած

մի քանի անձերի և հետաքրքրական
նիւթերի վրայ առանձին առանձին գըր-
ւածներ կան մանրամաս և ընդարձակ
տեղեկութիւններով որոնք բաղմա-
թիւ տպագրուած և գեռ անտիպ պատ-
մական գիրքերէ քաղած և ամփոփած
է. Ալիշան այս գրքի մէջ, իրեն յա-
տուկ դրաւիչ և բանաստեղծական ու-
ճով պատմելով զանոնք: Գրուած է աշ-
խարհաբար լեզուով. կը բաղկանայ 2
հատորէ և ունի 6 պատկեր): 11 ֆր.:
Բաճիկ, Խեցիք (Արկածներ վերջին
ռուս-թուրքական պատերազմից) և
Ջայլիտտին (Մի պատկեր նրա ար-
շաւանքից). երկուքը մէկտեղ մէկ հա-
տորի մէջ ամփոփուած. Բ տիպ: 8 ֆր. 75 ս:

Բաճիկ, Հայ կիցը Եւ Հայ երիտասար-
դութիւնը 5 ֆր. 25 սանթիմ:

Բաճիկ, Կայծերի վերջը 1 ֆ. 75 սանթիմ:

Շարժումը Հայաստանի (L'Arménie
en mouvement). Մայր Հայաստանի
պատկեր 1 ֆրանք

Ջայլագրեալ երգեցողութիւն Ս. Պա-
տարագի 10 ֆր.

Երգեկեանց, Ազգային երգարան (Ջայ-
նագրեալ հայկական նոտաներով)
2 ֆր. 80 սանթիմ:

Բաճիկ, Դասիք բիկ պատմական վէպ
(1722-1728) Ա. Բ. և Գ. գիրքերն վեր-
ջաբանով մէկտեղ մէկ հատորի մէջ աւ-
փոփուած. Բ տիպ: 40 ֆր.:

Ծերեց, Թեոդորոս Ուտուրի 3 ֆրանք.
50 սանթիմ:

Հ. Առաքելեանց, Պատմութիւն Խա-
չակոսեանց և Թագաւորութեան Ե-
րուսաղիմայ 2 ֆրանք

Նիկոյ կամ դարձ Հայոց Եւրոպիոյ
ի կաթողիկոսութիւն 1 ֆր.

ԳԵՈՐԳ ԱՌՈՎԵԱՆՅ. — Համառօ-
տութիւն Հայոց ազգի պատմութեան (Բ
տիպ. Տիպիս.) 2 ֆր.:

Հ. ԹԵՐԶԻՄԱՆԵԱՆ. — Համառօտ
պատմութիւն Հայոց (Երգ տիպ. վէնե-
տիկ). 2 ֆր. 50 սանթիմ.

Ա Ձ Դ

Գ Ր Ի Գ Ո Ր Է Ք Ի Ձ Ե Ա Ն

Թարգման-Առաջնորդ ճամբորդների

Կը գտնուի Պօլս փողոց

Մարտէյ Հանդիպող Հայ և արեւել-
ցի ուրիշ ուղեւորներ որոնք քաղաքին
և ֆրանսերէն լեզուին անձանթ են,
մեծ գիւրութիւններ կրնան գտնել ի-
րեն գիւմկով:

Թղթակցութեան հասցէն՝

Grégoire Ekizian
53, Rue de la République, 53
(France) Marseille

ՏՆՕՐԷՆ-ԻՄՐԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant: FÉLIX ENFFANTIN.
ՄԱՐՍԷԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi.
Allées de Meilhan, 44.